

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ оқу-әдістемелік кешені

Бағыты: Құқықтану

Шифр: 6М030100

Пән: Қылмыстық қудалау органдарының қызметін жетілдіру мәселелері

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ЗАҢ ФАКУЛЬТЕТІ

**ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ, ҚЫЛМЫСТЫҚ ІС ЖҮРГІЗУ
ЖӘНЕ КРИМИНАЛИСТИКА КАФЕДРАСЫ**

**ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚУДАЛАУ ОРГАНДАРЫНЫҢ
ҚЫЗМЕТІН ЖЕТІЛДІРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ пәні**

бойынша семинарлық сабақтарын жүргізуге арналған

ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР

**(заң факультеті бөлімінің 6М030100-құқықтану мамандығы
магистранттары үшін).**

АЛМАТЫ 2015 ж.

Әдістемелік нұсқаулар қылмыстық құқық, қылмыстық іс жүргізу және криминалистика кафедрасының доцент м.а., PhD докторы А.К.Жәнібековпен дайындалған.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті заң факультетінің Ғылыми кеңесімен ұсынылған және бекітілген.

_____ Д.Л. Байдельдинов

Хаттама « _____ » _____ 2015 ж.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті заң факультетінің 6М030100-құқықтану мамандығы магистранттары үшін Қылмыстық қудалау органдарының қызметін жетілдіру мәселелері пәні бойынша семинарлық сабақтарын жүргізуге арналған әдістемелік нұсқаулар.

1. Жалпы ережелер

“Құқықтану” мамандығы бойынша оқып жатқан магистранттардың оқу нысанының бір түрі болып семинарлық сабақтар танылады. Ұсынылып жатқан жалпы ережелер тек қана ұсынушылық сипатқа ие.

Тәжірибелік сабақтар оқу үдерісінің қажетті элементі болып табылады. Тәжірибелік сабақтардың мақсаты – дәрістен алған білімді тереңдету, ұлғайту, кәсіби маңызды білім мен машықты қалыптастыру. Тәжірибелік сабақтар Магистранттарға заңи терминологияны меңгеруге, сөйлеу мәдениетін және кәсіби ойлау қабілетін дамытуға көмектесіп, оралымды екі жақты байланыстың құралы болып табылады.

Магистранттар тәжірибелік сабақтарда нақты жағдайларға құқықтық нормаларды қолдану, нормативтік құжеттарды түсіндіру, көптеген құқықтық актілердің ішінен тиісті нормаларды таңдап алу машығына, өзінің даралығын, ойлау дербестігін, өз пікірін аяғына дейін ұстану қабілетіне ие болады.

Тәжірибелік сабақтардың құрылымы келесі элементтерді қамтиды: ұйымдастырушылық кезең (оқытушы магистранттармен сәлемдесіп, журналда сабаққа келмеген магистранттарды белгілейді, магистранттардың сабаққа дайындығын анықтап, сабақтың тақырыбы мен жоспарын жариялайды); материал бойынша магистранттардың сұраққа жауабын тыңдайды; негізгі бөлім (теориялық сұрақтарды талдау және есептерді шығару); сабақты қорытындылау (оқытушы бүкіл топтың жұмысын бағалап, бағаларды жариялап, түсінедіреді, нақты магистранттардың жауаптарындағы жетістіктер мен жіберілген кемшіліктерді көрсетіп, келесі сабаққа тапсырма береді). Тәжірибелік сабақтардың негізгі бөлімі теориялық сұрақтарды есептерді шешумен оралымды үйлестіруге арналуы керек, уақыттың елеулі бөлігі есептерді шешуге жіберіліп, 50 минуттық сабақ барысында теориялық сұрақтарды талдауға 10-15 минут уақыттың жұмсалуды ұсынылады. Теориялық сұрақтарды талдау әртүрлі: Магистранттардың баяндамалары, есептерді шешу, теориялық семинар жүргізілуі мүмкін.

Оқытушы Магистранттарға баяндаманың қандай талаптарға сәйкес келуі қажет екендігін түсіндіруі қажет. Баяндаманың тақырыбын белгіліген соң, жұмыста пайдаланылған авторларды атап, баяндаманың жоспарын және баяндама бойынша тиісті сұрақтарды қайнар көздерге сілтеме, авторлардың пікірін келтіре отырып, мүмкіндігінше өз пікірін білдіре отырып жан-жақты түрде баяндау қажет.

Есептерді шешу, қойылған сұрақтарға толық жауап беру түрінде жазбаша нысанда магистранттардың дәптерлерінде болуы қажет. Есепте берілген әрбір оқиға, жағдай олармен байланысты сұрақтарды заңи бағалауды талап етеді. Әр сұраққа заң нормаларына сілтеме жасай отырып, нақты жауап берілуі (иә, жоқ) керек. Студент тиісті норманы қалай қолданғанын, сәйкес жағдайларда ҚР Жоғарғы сотының нормативтік қаулыларына, ғылыми түсіндірулерге сілтеме жасай отырып көрсетуі қажет. Осы әдіснаманы меңгерген студент кәсіби міндеттерді тиімді шешуге байланысты тәжірибелік машыққа ие болады.

Семинар (лат. *seminarium* – рассадник, көшет) – жетекшінің тапсырмасы бойынша жекелеген сұрақтар, проблемаларды баяндама немесе бірігіп талқылау түрінде магистранттардың өз бетінше зерделеуіне негізделген, оқу үдерісінің нысаны. Тәжірибелік сабақтарға қарағанда семинар теориялық сипатқа ие және белгілі бір пәнде терең бағытталған. Семинар сабақтары оқушыларды оқу-танымдық қызмет барысында дербестік танытуға бағыттай отырып, білімді нығайтуға көмектеседі. Семинар барысында қайнар көздермен, қосымша әдебиеттермен, құжаттармен жұмыс нәтижесінде алынған білім жүйеленеді, тереңдетіледі, қадағаланады. Семинар сабақтарының басты мақсаты – Магистранттарді зерттелінетін салалардың ерекшелігіне қарай, теориялық білімді пайдалану дағдылары мен машықтарына ие болу мүмкіндігімен қамтамасыз ету.

Негізгі мақсаттық бағытына байланысты семинардың үш типін ажыратамыз:

1) белгілі бір оқу курсы терең зерттеуге арналған, осы курстың материалымен тақырыптық байланысты семинар;

2) әдіснамалық тұрғыдан маңызды курстың немесе белгілі бір тақырыпты негізді түрде дайындауға арналған семинар;

3) арнайы семинарға ұласуы мүмкін, жекелеген өзекті мәселелерді ғылыми өңдеуге арналған зерттеу типіндегі семинар.

Арнайы семинар белгілі ғалымның жетекшілігімен белгілі бір проблемаға байланысты жас зерттеушілердің қарым-қатынасының мектебін білдіреді. Тәжірибелі жетекші ғылыми шығармашылықтың ауа-райын қалыптастырып, Магистранттарді ұжымдық ойлау қызметіне бағдарлап, зерттеу жұмысының тиімді әдістерін пайдаланады. Қорытынды сабақта оқытушы студенттік ғылыми жұмыстарға толыққанды шолу жасап, қорытындылайды, қарастырылған проблемалардың ары қарата зерттелу мүмкіндіктерін аша отырып, қызығушылық білдірген магистранттардың осы проблемаларды зерттеуге қатысу мүмкіндіктерін түсіндіреді.

Семинар сабақтары дәріс сабақтарымен тығыз байланысты, дегенмен де семинардың оқу материалы дәріс материалың қайталамайды. Оқытушының жетекшілік рөлі оқу жұмысын тиянақты жоспарлаудан, маңызды сұрақтарды семинарда талдауға бөліп шығарудан, дербес дайындалу үшін әдебиеттерді таңдаудан, талқылау үдерісіне басшылық жасаудан көрінеді.

Жүргізу әдісіне байланысты семинар келесі түрлерге бөлінеді.

Семинар-сұхбат семинар жоспарындағы барлық сұрақтар бойынша бүкіл магистранттардың сабаққа дайындалуын білдіріп, тақырыпты белсенді талқылауға магистранттардың елеулі бөлігінің тартылуын білдіреді. Оқытушының қысқаша баяндамасынан кейін, жоспардағы нақты сұрақтар бойынша бірнеше магистранттардың жан-жақты мәлімдемелері тыңдалып, басқа магистранттардың жауаптарымен толықтырылады, соңынан оқытушы қорытындылайды.

Семинар-дискуссия, немесе семинар-диспут қандай да болмасын проблеманы ұжымдық талқылау және шешу үшін семинарға қатысушылардың диалогтық сөйлесу мүмкіндігін білдіреді. Талқылау үшін оқытылатын пәннің ең өзекті мәселелері таңдалынады. Участники Дискуссияға қатысушылар өз ойларын нақты құруға, өз пікірлерін ұстап тұруға, сын пікірлерге дәлелді түрде

қарсы тұруға үйренеді. Семинар сабақтарының ең тиімді нысаны қатысушылардың сәйкес орналасуы қағидасындағы «дөңгелек үстел». Осыған байланысты диалог арқылы дискуссия тақырыбын бірігіп өрбіту үшін, Магистранттарді қарым-қатынас, өзара әрекет мәдениетіне үйрету қажет.

Семинардың аралас нысаны баяндамаларды талқылау, қатысушылардың еркін сөйлеуі, жоспарланған дискуссиялар түрінде өтеді.

Магистранттардың семинарға дайындалуына педогогикалық жетекшілік ету оқытушының баяндамалардың жоспарын құруға көмектесуінен, әдеби қайнар көздерді конспектілеуге үйретуден, рефераттар мен баяндамалардың мәтінін дұрыс рәсімдеуге, өзіндік жұмыс барысында туындаған сұрақтарға байланысты кеңес беруден көрінеді.

Семинар сабақтарына дайындалу тақырыптары

1-2 семинар Алдын ала тергеу органдарын жетілдіру пәнінің мәні мен маңызы. с/с – 2 сағ.

1. Алдын ала тергеу органдарын жетілдіру пәнінің түсінігі
2. Алдын ала тергеу органдарын жетілдіру пәнінің жүйесі
3. Алдын ала тергеу органдарын жетілдіру пәнімен қамтылатын ұғымдар
4. Алдын ала тергеу органдарын жетілдіру пәнінің басқа құқықтық пәндермен арақатынасы

3-4 семинар. Алдын ала тергеу органдары жүйесі. с/с – 2 сағ.

1. Алдын ала тергеу органдарының түсінігі мен олардың құқық қорғау органдары жүйесіндегі орны
2. Алдын ала тергеу органдарының түрлері
3. Алдын ала тергеу органдарының құрылымдары
4. Алдын ала тергеу органдары бағыныштылығының ерекшеліктері

5 – 6 семинар. Тергеу әрекетін жүргізу сапасын арттыру мәселелері. с/с – 2 сағ.

1. Тергеу әрекеттерін жүргізуге өкілеттілік берілген органдар мен лауазымды тұлғалар шеңбері
2. Қолданыстағы заңнамаларға сәйкес тергеу әрекеттерін жүргізуге қойылатын талаптар
3. Дамыған шет мемлекеттердің тергеу тәжірибесі мен отандық тәжірибенің айырмашылығы
4. Тергеу сапасына ықпал ететін факторлардың сипаты

7 семинар. Жеке өмірге қол сұқпаушылық алдын ала тергеу органдары қызметінің негізгі бағыты ретінде. с/с – 1 сағ.

1. Жеке өмірге қол сұқпаушылық – негізгі конституциялық қағида ретінде
2. Жеке өмірді қылмыстық-құқықтық қорғаудың Қазақстан Республикасы аумағындағы дамуының құқықтық аспектілері.
3. Жеке өмірге қол сұқпаушылық қағидасының заңнамалық

көрінісі

4. Жеке өмірге қол сұқпаушылықты бұзатын қылмыстарды тергеудің методикасы

8-9 семинар. Қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі іс жүргізу. с/с - 2 сағ.

1. Қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі іс жүргізудің түсінігі мен ерекшеліктері

2. Қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі іс жүргізуге өкілетті лауазымды тұлғалар шеңбері

3. Қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі іс жүргізу бойынша жаңа заңнамалық өзгерістер

4. Қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі іс жүргізу кезіндегі міндетті шаралар мен қабылданатын шешімдер

10-11 семинар. Сотқа дейінгі жеңілдетілген іс жүргізу мәселелері. с/с – 2 сағ.

1. Сотқа дейінгі жеңілдетілген іс жүргізудің негіздері

2. Сотқа дейінгі жеңілдетілген іс жүргізудің тәртібі

3. Сотқа дейінгі жеңілдетілген іс жүргізу хаттамасын жасау және қылмыстық істі прокурорға беру

4. Прокурордың сотқа дейінгі жеңілдетілген іс жүргізу тәртібімен келіп түскен қылмыстық іс бойынша іс-әрекеттері

12-13 семинар. Тергелу реті және соның салдарынан пайда болатын мәселелер. с/с – 2 сағ.

1. Тергелу ретінің түсінігі, мақсаты, тәжірибелік қажеттілігі

2. Тергелу реті бойынша қолданыстағы заңнамалық бекітілімдер

3. Тергелу реті бойынша отандық және дамыған шет мемлекеттер тәжірибесіндегі айырмашылықтар

4. Тергелу ретіне қатысты тәжірибелік мәселелер

14 семинар. Алдын-ала тергеу жүргізудің жалпы шарттары. с/с – 1 сағ

1. Алдын-ала тергеудің міндеттілігі

2. Алдын ала тергеу жүргізілетін жер, алдын ала тергеу жүргізудің басталуы мен аяқталуы

3. Алдын ала тергеуді жүргізуге өкілетті органдар мен лауазымды тұлғалар шеңбері

4. Алдын ала тергеуді тергеушілер тобының жүргізуі

5. Анықтау органдарының алдын ала тергеу жүргізу міндетті болып табылатын істер бойынша қызметі

6. Алдын ала тергеу барысында шығарылатын қаулылар, тергеу іс-әрекетінің хаттамасы

15 семинар. Айыптау қорытындысы: теориялық және тәжірибелік мәселелер. с/с – 1 сағ.

1. Айыптау қорытындысының түсінігі мен мазмұны

2. Айыптау қорытындысын бекітуге қатысатын тұлғалар

3. Айыптау қорытындысын бекітудің салдары

4. Айыптау қорытындысымен келіп түскен іс бойынша прокурор шешетін мәселелер

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1. *Айтмухамбетов Т.К.* Дополнительные материалы в кассационном и надзорном производстве по советскому уголовному процессу: Автореф.дис...канд. Юрид.наук. М.,1976.

2. *Айтмухамбетов Т.К.* Проблемы теории и практики пересмотра приговоров и постановлений судов Респубоики Казахстан. Дисс. ... д.ю.н. Алматы, 2004.

3. *Анашкин Г.З., Перлов И.Д.* Возобновление дел по вновь открывшимся обстоятельствам. М., 2010.

4. *Ахпанов А.Н.* Проблемы уголовно-процессуального принуждения в стадии предварительного расследования. Алматы: Жеті жарғы, 2012.

5. *Берсугурова Л. Ш.* Основные понятия уголовного процесса. Алматы, 1996.

6. *Божьев В.П.* Уголовно-процессуальные правоотношения. М.: Юрид.лит., 2013.

7. *Володина Л.М.* Спорные вопросы прекращения уголовных дел по нереабилитирующим основаниям //Актуальные проблемы охраны прав личности в советском уголовном судопроизводстве. Свердловск, 2012.

8. Вопросы эффективности советского уголовного процесса. Изд-во Казанского университета, 2011.

9. *Воробьев Г.А.* Планирование судебного следствия. М., 2011.

10. *Голубева Л.М.* Судебное рассмотрение дел о преступлениях несовершеннолетних. Фрунзе, 2012.

11. *Гродзинский М.М.* Кассационное и надзорное производство в советском уголовном процессе. М., 2012.

12. *Гуковская Н.П., Долгова А.И., Миньковский Г.М.* Расследование и судебное разбирательство дел о преступлениях несовершеннолетних. М.: ВЮЗИ, 2014.

13. *Добровольская Т.Н.* Изменение обвинения в судебных стадиях советского уголовного процесса. М., 2011.

14. *Добровольская Т.Н.* Принципы советского уголовного процесса. М., 2012.

15. *Журсимбаев С.К.* Правоохранительные органы Республики Казахстан. Алматы,

2010.

16. *Елемисов Г.Б.* Юридическая защита прав и законных интересов личности в уголовном процессе. Алма-Ата:Казахстан,2013.

17. История законодательства СССР и РСФСР по уголовному процессу 1955-1991гг.: Сб.правовых актов /Ответ.ред.В.Н. Якупов., М.,2012.